

УДК 351

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-1\(67\)-11](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-1(67)-11)

Наталія ЩУР

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
ORCID: 0000-0002-7648-7893

Михайло ГОНЧАРЕНКО

доктор економічних наук, доцент, ректор, Міжнародна Академія управління персоналом,
вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
ORCID: 0000-0002-9193-9202

Ігор РОДЧЕНКО

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
ORCID: 0000-0003-1240-761X

Natalia SHCHUR

Candidate of Sciences in Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 2,
Frometivska str., Kyiv, Ukraine, 03039
ORCID: 0000-0002-7648-7893

Mykhailo HONCHARENKO

PhD in Economics, Associate Professor, Rector of the International Academy of Personnel Management, 2,
Frometivska str., Kyiv, Ukraine, 03039
ORCID: 0000-0002-9193-9202

Ihor RODCHENKO

Candidate of Sciences in Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 2,
Frometivska str., Kyiv, Ukraine, 03039
ORCID: 0000-0002-7648-7893

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

ANALYSIS OF FOREIGN EXPERIENCE OF STATE AND PUBLIC INTERACTION IN THE SPHERE OF TOURISM

Стаття присвячена аналізу зарубіжного досвіду взаємодії держави та громадськості в сфері туризму і визначає можливості та рекомендації для його адаптації в українському контексті. Зосереджуючись на країнах Європейського Союзу, стаття розглядає конкретні програми, проєкти, нормативно-правову базу та механізми взаємодії держави та громадськості в розвитку туризму. Автор наводить огляду програм та проєктів, які сприяють ефективній взаємодії держави та громадськості. Вивчаються конкретні ініціативи, механізми залучення громадськості та практики співпраці між різними сторонами. Зокрема, розглядаються такі аспекти, як партнерські відносини, фінансування та інвестиції, маркетингові стратегії та освіта та навчання. Автор проводить аналіз нормативно-правової бази, яка регулює взаємодію держави та громадськості в сфері туризму. Розглядаються закони, стратегії, програми та політичні рекомендації, що визначають правила та принципи співпраці. Представлено порівняння між зарубіжним досвідом та ситуацією в Україні, виявлення подібностей та відмінностей у підходах до взаємодії держави та громадськості. Особлива увага приділяється ролі громадськості у прийнятті рішень, плануванні та реалізації туристичних проєктів. Автор пропонує рекомендації щодо адаптації зарубіжного досвіду в українському контексті. Зазначається необхідність розробки стратегій і програм, спрямованих на покращення співпраці між державними органами, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами в туристичній галузі. Також розглядаються можливості створення фондів, грантових програм та інших механізмів фінансування для підтримки розвитку туризму. Загальний висновок статті вказує на значення ефективної взаємодії держави та громадськості в розвитку туризму. Розглянутий зарубіжний досвід демонструє, що успішні практики та програми співпраці можуть стати цінним джерелом натхнення для України у поліпшенні своєї туристичної галузі. Адаптація цих підходів та рекомендацій до українського контексту може сприяти розвитку туризму, залученню інвестицій та підвищенню рівня задоволення туристів.

Ключові слова: публічне управління, туризм, механізми державного управління, громадськість, взаємодія держави і громади.

The article is devoted to the analysis of foreign experience of interaction between the state and the public in the field of tourism and identifies opportunities and recommendations for its adaptation in the Ukrainian context. Focusing on the countries of the European Union, the article examines specific programs, projects, regulatory framework and mechanisms of interaction between the state and the public in the development of tourism. The author provides an overview of programs and projects that promote effective interaction between the state and the public. Specific initiatives, mechanisms of public involvement and practices of cooperation between different parties are studied. In particular, aspects such as partnerships, financing and investment, marketing strategies and education and training are considered. The author conducts an analysis of the legal framework that regulates the interaction of the state and the public in the field of tourism. Laws, strategies, programs and political recommendations defining the rules and principles of cooperation are considered. A comparison between foreign experience and the situation in Ukraine, identification of similarities and differences in approaches to the interaction of the state and the public is presented. Special attention is paid to the role of the public in decision-making, planning and implementation of tourism projects. The author offers recommendations on the adaptation of foreign experience in the Ukrainian context. The need to develop strategies and programs aimed at improving cooperation between government bodies, public organizations and other stakeholders in the tourism industry is noted. The possibilities of creating funds, grant programs and other financing mechanisms to support the development of tourism are also being considered. The general conclusion of the article points to the importance of effective interaction between the state and the public in the development of tourism. The reviewed foreign experience demonstrates that successful practices and cooperation programs can become a valuable source of inspiration for Ukraine in improving its tourism industry. Adapting these approaches and recommendations to the Ukrainian context can contribute to the development of tourism, attracting investments and increasing the level of satisfaction of tourists.

Key words: public administration, tourism, mechanisms of state administration, the public, interaction between the state and the community.

Постановка проблеми. Проблема даного дослідження полягає в необхідності більш детального аналізу та конкретизації програм, проектів та нормативно-правової бази, що використовуються в країнах ЄС для взаємодії держави та громадськості у сфері туризму. Детальне вивчення цих аспектів, включаючи опис конкретних ініціатив, механізмів залучення громадськості та ефективності їх застосування, дозволить краще розуміти принципи та практики, які можуть бути використані в Україні.

Крім того, важливо врахувати контекст та особливості української ситуації, щоб адаптувати зарубіжний досвід до внутрішніх умов. Україна має свої специфічні проблеми, ресурси та потенціал, які потребують окремого розгляду. Тому дослідження має на меті не лише описати зарубіжний досвід, але й пропонувати конкретні рекомендації та стратегії, які враховуватимуть особливості української туристичної галузі та сприятимуть покращенню взаємодії держави та громадськості.

Аналіз останніх публікацій. Серед українських вчених, які досліджували економічні аспекти галузі туризму можна виділити: В.Лагодієнка, К.Павлова, О. Павлову, Г.Саркісяна, О. Федорченка, І. Ліщинську, І. Литвина, О. Кондратюка, С. Семерікова та ін.

Мета статті. Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду взаємодії держави та громадськості у сфері туризму з фокусом на країнах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Проблематика аналізу та порівняння зарубіжного досвіду взаємодії держави та громадськості у сфері туризму включає узагальнення програм та проектів, що сприяють ефективній взаємодії між державними органами та громадськістю в контексті розвитку туризму.

Враховуючи країни ЄС, існує ряд програм та проектів, які демонструють цю взаємодію. Основною нормативно-правовою базою є законодавчі акти та політичні стратегії, які створюються з метою сприяння співпраці та партнерства між державним сектором та громадськістю в розвитку туризму [2].

У нормативно-правовому аспекті в країнах ЄС використовуються законодавчі акти, стратегії та програми, що визначають правила, принципи та механізми взаємодії держави та громадськості у сфері туризму. Наприклад, у Європейському Союзі існує стратегія "Європа 2020", яка включає в себе рекомендації щодо розвитку туризму та співпраці з громадськістю. Крім того, кожна країна ЄС має свою національну туристичну стратегію, яка враховує взаємодію з громадськістю [1].

Нормативно-правова база включає закони, розпорядження, постанови та інші нормативні акти, які визначають права та обов'язки держави, громадськості та інших зацікавлених сторін у сфері туризму. Наприклад, в Німеччині існує Закон про туризм, який визначає правові основи регулювання туристичної галузі та включає положення про залучення громадськості до прийняття рішень [3].

Україна також має свою нормативно-правову базу, яка визначає взаємодію держави та громадськості у сфері туризму. До цих документів належать закони, регламенти, програми та стратегії. Однак, в порівнянні з країнами ЄС, Україна ще має простір для покращення взаємодії та залучення громадськості до розвитку туризму. Розвиток ефективної нормативно-правової бази, яка враховуватиме інтереси громадськості та сприятиме її активній участі, є важливим завданням для розвитку туристичної галузі в Україні [5; 6; 7].

Аналітичний огляд вивчення програм та проєктів, що сприяють ефективній взаємодії держави та громадськості в розвитку туризму в країнах Європейського Союзу, дає можливість отримати уявлення про ключові ініціативи, механізми залучення громадськості та практики співпраці між різними сторонами. Деякі з таких програм та проєктів, що можна виділити, включають наступне:

– програма "Туризм та громадськість" у Іспанії: ця програма сприяє взаємодії між урядом, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами. Вона пропонує ряд заходів, таких як створення ради з участю громадськості для прийняття рішень, консультації з громадськістю під час розробки туристичних проєктів та стимулювання громадськості до активної участі у розвитку туризму;

– програма "Туризм і громадськість: розумний туризм для усіх" у Франції: ця програма спрямована на залучення громадськості до розвитку туризму та сталого туристичного розвитку. Вона передбачає співпрацю між місцевими органами влади, туристичними підприємствами, громадськими організаціями та місцевими жителями для створення туристичної інфраструктури, збереження природних та культурних ресурсів та забезпечення підтримки місцевої економіки;

– ініціатива "Туризм для всіх" у Швеції: програма покликана забезпечити доступність туристичної інфраструктури та послуг для всіх категорій громадськості, включаючи людей з обмеженими можливостями. Вона орієнтована на розвиток бар'єрно-прихильного туризму та співпрацю з організаціями, представниками громадськості та туристичними підприємствами;

– проєкт "Туризм та культурна спадщина" у Італії: проєкт спрямований на залучення громадськості до збереження та пропаганди культурної спадщини через розвиток туризму. В рамках проєкту організуються спільні ініціативи між владою, місцевими жителями та культурними організаціями для

збереження пам'яток, організації культурних заходів та просування туристичної привабливості регіонів;

– програма "Партнерство у розвитку туризму" у Норвегії: програма сприяє взаємодії між урядом, громадськими організаціями та приватним сектором для розвитку туризму в урбанізованих районах. Програма надає фінансову та консультативну підтримку проєктам, які залучають громадськість до розвитку туристичної інфраструктури та послуг, збереження культурного спадку та підвищення якості туристичного досвід;

– проєкт "Громадська участь у розвитку туризму" у Нідерландах спрямований на активну участь громадськості у процесі прийняття рішень та розвитку туристичної галузі. Основна мета проєкту полягає в залученні різних зацікавлених сторін, включаючи місцевих жителів, туристичні організації, громадські організації та владні структури до співпраці для створення і реалізації стратегій розвитку туризму;

– проєкт "Туризм та сталість" у Німеччині: проєкт має на меті залучення громадськості до сталого розвитку туризму. В рамках проєкту проводяться навчальні заходи, розробляються інформаційні матеріали та практичні рекомендації для туристів, місцевих жителів та туристичних підприємств щодо збереження природних та культурних ресурсів під час подорожей.

– програма "Туризм та суспільна взаємодія" у Данії: програма спрямована на підтримку ініціатив, що сприяють взаємодії між туристами та місцевими жителями. Вона передбачає розвиток місцевого підприємництва, включаючи сферу гастрономії, ремесел та туристичних послуг, які сприяють культурній обміні та підтримці місцевої економіки.

проєкт "Туризм та природа" у Шотландії: проєкт спрямований на збереження природних ландшафтів та біорізноманіття через партнерство між урядом, місцевими організаціями та екологічними групами. В рамках проєкту здійснюються заходи з екологічно освіти, створюються природні заповідники та розвиваються екологічно чисті туристичні маршрути.

Аналізуючи програми та проєкти, спрямовані на ефективну взаємодію держави та громадськості в розвитку туризму в країнах ЄС, можна зробити кілька висновків. Перш за все, країни ЄС активно використовують різноманітні ініціативи та механізми для залучення громадськості до процесу прийняття рішень та розвитку туристичної галузі. Вони враховують інтереси різних соціальних груп,

забезпечують доступність для всіх категорій громадськості, пропагують сталість та збереження природи та культурної спадщини [4].

Так, програми та проекти передбачають проведення громадських консультацій, встановлення партнерських відносин з громадськими організаціями, а також спільну розробку проектів. Це сприяє активному залученню громадськості до процесу прийняття рішень, створенню нових можливостей та підвищенню якості туристичного досвіду. Програми та проекти, які були розглянуті, є прикладами успішної взаємодії держави та громадськості в розвитку туризму. Вони демонструють, що ефективна взаємодія та співпраця між різними сторонами є ключовим фактором для досягнення сталого та успішного розвитку туристичної галузі.

Аналіз нормативно-правової бази, що регулює взаємодію держави та громадськості в сфері туризму, виявляє ряд законів, стратегій, програм та політичних рекомендацій, які визначають правила та принципи співпраці між сторонами. Деякі з них відображаються у законодавчих актах, які створюють правову основу для співпраці, тоді як інші проявляються у вигляді стратегій та програм, що визначають довгострокові цілі та спрямованість дій.

Ці приклади нормативних актів та програм демонструють різні підходи до взаємодії держави та громадськості у сфері туризму. Вони надають правову основу та механізми для залучення громадськості до прийняття рішень, планування розвитку туризму та підтримки ініціатив, що впливають на туристичну галузь. Це сприяє більш ефективній та

збалансованій роботі між державою, громадськістю та іншими зацікавленими сторонами для досягнення сталого та збалансованого розвитку туризму.

Порівняння зарубіжного досвіду з ситуацією в Україні в плані взаємодії держави та громадськості в туристичній галузі виявляє певні подібності та відмінності. Основні елементи порівняння можуть бути наступними:

– нормативно-правова база: в країнах ЄС існує багато законів, стратегій та програм, які регулюють взаємодію держави та громадськості у сфері туризму. Україна також має нормативно-правові акти, але може бути потреба в удосконаленні та розширенні цієї бази для забезпечення більш ефективної взаємодії та залучення громадськості;

– механізми залучення громадськості: країни ЄС використовують різні механізми, такі як консультації, партнерство, участь у прийнятті рішень, спільне планування тощо, для залучення громадськості. Україна може вивчати ці практики та адаптувати їх для створення ефективної системи залучення громадськості у туристичну галузь;

– рівень співпраці: у деяких країнах ЄС, таких як Швеція та Нідерланди, співпраця між державою та громадськістю є активною та інтегрованою на всіх етапах розвитку туризму. В Україні може бути необхідність зміцнити співпрацю та забезпечити більш активну участь громадськості у прийнятті рішень та розвитку туризму;

– фінансування та ресурси: зарубіжний досвід показує використання різних механізмів фінансування та залучення ресурсів для розвитку туризму. Країни ЄС використовують

Таблиця 1

Аналіз нормативно-правової бази, що регулює взаємодію держави та громадськості в сфері туризму в країнах ЄС

Країна ЄС	Нормативний акт	Рік, дата	Короткий опис взаємодії з громадою
Нідерланди	Закон про туризм	1 січня 2018, року	Закон встановлює механізми консультацій та залучення громадськості до планування та розвитку туристичної галузі.
Італія	Національна стратегія у галузі туризму	23 березня 2017 року	Стратегія передбачає широку участь громадськості у формуванні та впровадженні політики розвитку туризму.
Франція	Закон про туризм та спорт	22 липня 2009 року	Закон визначає роль громадськості у плануванні та розвитку туристичної діяльності, передбачає проведення громадських консультацій та обговорень з метою врахування думки та інтересів громадськості при прийнятті рішень у сфері туризму.
Швеція	Програма залучення громади у туризмі	1 вересня 2016 року	Програма спрямована на активну взаємодію з місцевою громадою у всіх етапах розвитку туристичної галузі, включаючи консультації, спільне планування та підтримку ініціатив, що впливають на місцевий туризм.

Розроблено автором на основі аналізу джерел [5; 6].

ють спеціальні фонди, грантові програми, фінансову підтримку для малих і середніх підприємств та інші стимули. Україна може навчитися від зарубіжного досвіду та адаптувати його для створення ефективної системи фінансування та залучення ресурсів у туристичну галузь.

Порівняння зарубіжного досвіду з ситуацією в Україні дозволяє виявити потенційні можливості та рекомендації для адаптації зарубіжного досвіду в українському контексті. Україна може використовувати цей досвід для поліпшення взаємодії між державою та громадськістю в туристичній галузі, створення сприятливих умов для розвитку туризму та залучення інвестицій. Аналіз подібностей та відмінностей між країнами ЄС та Україною допомагає виявити потенційні напрями реформ та поліпшень у сфері взаємодії держави та громадськості в туризмі.

В цілому, розгляд зарубіжного досвіду дає Україні можливість використовувати передові практики та стратегії для вдосконалення системи взаємодії держави та громадськості у туристичній галузі. Адаптація успішних кейсів і практик з країн ЄС може сприяти розвитку туризму в Україні та створення сприятливих умов для залучення туристів, розвитку туристичної інфраструктури та зміцнення позицій країни на міжнародному туристичному ринку.

Однак, при адаптації зарубіжного досвіду необхідно враховувати особливості українського контексту. Нормативно-правова база, культурні та соціальні чинники, рівень розвитку туризму і інші аспекти можуть відрізнятися від країн ЄС. Тому рекомендується провести аналіз контексту та пристосувати зарубіжний досвід до конкретних потреб і можливостей української туристичної галузі.

Висновки. Таким чином на основі вищезазначеного можна розробити рекомендації для розвитку туризму в Україні, які включають наступні блоки:

– *розвиток нормативно-правової бази:* удосконалення законодавства та стратегій у сфері туризму, зокрема з врахуванням взаємодії держави та громадськості. Створення механізмів для активної участі громадськості у процесах планування та розвитку туризму;

– *залучення громадськості:* розробка програм та ініціатив, спрямованих на залучення громадськості до прийняття рішень, спільного планування і реалізації проєктів у туристичній галузі. Підтримка активних громадських організацій та форумів для співпраці та обміну досвідом;

– *фінансування та підтримка:* створення фондів, грантових програм та інших інструментів для фінансування туристичних проєктів та розвитку інфраструктури. Підтримка малих та середніх підприємств у туристичній галузі шляхом надання фінансових пільг, консультацій та інших форм підтримки;

– *розробка маркетингових стратегій:* використання маркетингових інструментів та кампаній для просування туристичного потенціалу країни. Спільна робота з громадськістю, включаючи медіа та соціальні мережі, для підвищення свідомості про унікальність туристичних об'єктів та послуг;

– *освіта та навчання:* забезпечення належної підготовки та навчання працівників туристичної галузі та громадських організацій. Розвиток освітніх програм, тренінгів та семінарів з питань взаємодії держави та громадськості, управління туризмом та сталого розвитку.

Україна може використати подібності та відмінності у підходах до взаємодії держави та громадськості в туристичній галузі, щоб розробити національну стратегію та дієві механізми співпраці. Адаптація зарубіжного досвіду враховуючи специфіку України може допомогти створити більш ефективний та сталий розвиток туристичної галузі, сприяючи залученню інвестицій, створенню нових робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності України.

Література:

1. Алексеева Ю.В. Державне регулювання розвитку туристичної галузі України в контексті досвіду Франції: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 / ОРІДУ НАДУ. Одеса, 2005. 20 с.
2. Домбровська С.М., Білогіл О.М., Помаза-Пономаренко А.Л. Державне регулювання туристичної галузі України. Харків: НУЦЗУ, 2016. 196 с.
3. Туристична політика зарубіжних країн. Підручник / за ред. А.Ю. Парфіненка. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. 220 с.
4. Act on Development of Hotels for Inbound Tourists. URL: <https://www.mlit.go.jp/kankocho/en/shisaku/sangyou/hotel.html>
5. Keller P. The future of small and medium size enterprises in tourism // сайт університета Бергамо. URL: <http://www.unibg.it/dati/corsi/44014/47865>

6. “Europe 2020 Strategy” URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en.

7. UNWTO. Tourism highlights 2018. Edition, 2018. 234 p. URL: <https://www.unwto.org/global/publication/unwto-tourism-highlights-2018>.

8. Semenets-Orlova, I., Teslenko, V., Dakal, A., Zadorozhnyi, V., Marusina, O., & Klochko, A. (2021). Distance Learning Technologies and Innovations in Education for Sustainable Development. *Studies of Applied Economics*, 39(5).

References:

1. Aliksieieva Yu.V. Derzhavne rehulivannia rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy v konteksti dosvidu Frantsii: avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: spets. 25.00.02 / ORIDU NADU. Odesa, 2005. 20 s.

2. Dombrovska S.M., Bilotil O.M., Pomaza-Ponomarenko A.L. Derzhavne rehulivannia turystychnoi haluzi Ukrainy. Kharkiv: NUTsZU, 2016. 196 s.

3. Turystychna polityka zarubizhnykh krain [Pidruchnyk] / za red. A. Yu. Parfinenka. Kharkiv: KhNU im. V. N. Karazina, 2015. 220 s.

4. Act on Development of Hotels for Inbound Tourists. URL: <https://www.mlit.go.jp/kankocho/en/shisaku/sangyou/hotel.html>

5. Keller P. The future of small and medium size enterprises in tourism // sait unyversyteta Berhamo. URL: <http://www.unibg.it/dati/corsi/44014/47865>

6. “Europe 2020 Strategy” URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en.

7. UNWTO. Tourism highlights 2018. Edition, 2018. 234 r. URL: <https://www.unwto.org/global/publication/unwto-tourism-highlights-2018>.

8. Semenets-Orlova, I., Teslenko, V., Dakal, A., Zadorozhnyi, V., Marusina, O., & Klochko, A. (2021). Distance Learning Technologies and Innovations in Education for Sustainable Development. *Studies of Applied Economics*, 39(5).